บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน กรณีศึกษา ผู้ใช้บริการธนาคารออมสิน สาขาอำเภอนางรอง สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนโดยจำแนกตามประเภทของกิจการ หาบเร่ แผงลอย ร้านค้าและบริการ

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนมีความสามารถในการพึ่งตนเองดีขึ้น

2. สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนที่ประกอบกิจการแตกต่างกันจะมีความสามารถในการพึ่งตนเองที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน โดยได้ยื่นใบสมัครเป็นสมาชิกและได้ยื่นแสดงเจตจำนงกู้กับธนาคารออมสิน สาขาอำเภอนางรอง และธนาคารได้ปล่อยเงินกู้ให้แล้ว จำนวน 723 คน (ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2544 – วันที่ 31 กรกฎาคม 2545)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นในการเลือกตัวอย่าง ประมาณ 95.5 % และระดับความคลาดเคลื่อน ± 5 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 257 คน แล้วดำเนินการสุ่มสมาชิกให้กระจายไปตามอำเภอต่างๆ ตามสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแน่นอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือ ตรวจสอบความสมบูรณ์ แก้ไข แล้วนำเครื่องมือที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยวิธีสัมภาษณ์แบบพบกันโดยตรงระหว่างผู้สัมภาษณ์คือผู้วิจัย กับผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อยที่กู้เงินจากโครงการธนาคารประชาชน ธนาคารออมสินสาขาอำเภอนางรอง โดยได้สัมภาษณ์ด้วยตัวแทน จำนวน 257 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์แต่ละฉบับ และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistic Package for Social Sciences) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

1. รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และการศึกษา วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

2. การศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ไคกำลังสอง (χ^2) จัดอันดับปัญหา เสนอข้อมูลประกอบความเรียง

3. ส่วนการเปรียบเทียบความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนโดยจำแนกตามประเภทของกิจการ หาบเร่ แผงลอย ร้านค้าและบริการ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ ใช้ตารางวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหัวข้อเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน กรณีศึกษาผู้ใช้บริการธนาคารออมสิน สาขาอำเภอนางรอง สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน ธนาคารออมสินสาขาอำเภอนางรอง พบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (เพศหญิงร้อยละ 87.2 และเพศชายร้อยละ 12.8) ด้านอายุ ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 30 – 39 ปี (ร้อยละ 33.85) สถานภาพส่วนมากมีสถานภาพ สมรส (ร้อยละ 76.26) ด้านประเภทกิจการ แผงลอยมากที่สุด (ร้อยละ 40.4) ส่วนทางด้านการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 64.2)

2. ผลการวิเคราะห์รายละเอียดการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน ธนาคารออมสินสาขาอำเภอนางรอง มีดังนี้

2.1 กรรมสิทธิ์ในสถานประกอบการ ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ด้านเช่า แผงลอยมีจำนวนการเช่าลดลงจากเดิมร้อยละ 40.4 เป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาคือบริการลดลงจากเดิม ร้อยละ 40.0 เป็นร้อยละ 37.5 ด้านเช่าซื้อ แผงลอยมีอัตราเช่าซื้อลดลง จากเดิม ร้อยละ 2.9 เป็นร้อยละ 1.9 ส่วนกรรมสิทธิ์ในสถานประกอบการด้านการเป็นเจ้าของ แผงลอยมีกรรมสิทธิ์เพิ่มขึ้นจากเดิม ร้อยละ 56.7 เป็นร้อยละ 59.6 รองลงมาคือบริการ เพิ่มขึ้นจากเดิม ร้อยละ 55.0 เป็นร้อยละ 57.5 ส่วนการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย พบว่าส่วนใหญ่จัดหาวัตถุดิบมาผลิตเอง หาบเร่มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 80.9 รองลงมาคือ บริการร้อยละ 62.5 แผงลอยร้อยละ 50.1 และร้านค้าร้อยละ 42.4 การจัดหาสินค้ามาจำหน่ายเป็นสินค้าสำเร็จรูป แผงลอยมีมากที่สุด ร้อยละ 47.1 รองลงมาคือร้านค้า ร้อยละ 43.9 น้อยที่สุดคือหาบเร่ ร้อยละ 12.8 ส่วนการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายและสินค้าสำเร็จรูปร้านค้ามีจำนวนมากที่สุดร้อยละ 13.6 น้อยที่สุดคือ แผงลอย ร้อยละ 2.9

2.2 การกำหนดราคาของสินค้า พบว่า ส่วนใหญ่ กำหนดราคาโดยผู้ขาย ร้านค้า ร้อยละ 100 แผงลอย ร้อยละ 97.1 หาบเร่ ร้อยละ 95.7 และบริการ ร้อยละ 62.5 การกำหนดราคาโดยผู้ซื้อ บริการ ร้อยละ 5.0 หาบเร่ ร้อยละ 4.3 และแผงลอย ร้อยละ 1.0 ส่วนการกำหนดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง บริการ ร้อยละ 32.5 และแผงลอย ร้อยละ 1.9

2.3 รายได้ต่อเดือนจากการประกอบกิจการ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบกิจการ ตั้งแต่ 6,000 – 50,000 บาท แผงลอย ร้อยละ 33.9 ร้านค้า ร้อยละ 23.2 หาบเร่ ร้อยละ 22.0และบริการ ร้อยละ 20.9 ส่วนประเภทกิจการที่มีรายได้ตั้งแต่ 300,001 ขึ้นไป มีเพียง แผงลอย ร้อยละ 100.0

2.4 การเปรียบเทียบรายได้จากการประกอบกิจการระหว่างประเภทของกิจการ พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าทางธนาคารออมสินสาขาอำเภอนางรองให้ความสำคัญกับสมาชิกของโครงการฯ ใกล้เคียงกัน

2.5 รายจ่ายในการลงทุนต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายจ่ายในการลงทุนตั้งแต่ 1,000 – 50,000 บาท แผงลอย ร้อยละ 36.1 ร้านค้า ร้อยละ 26.5 หาบเร่ ร้อยละ 20.5 และบริการ ร้อยละ 16.9 ส่วนประเภทกิจการที่มีรายจ่ายในการลงทุน ตั้งแต่ 300,001 บาทขึ้นไปมีเพียงแผงลอย ร้อยละ 100.0

2.6 รายจ่ายค่าสาธารณูปโภคต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายจ่ายตั้งแต่ 200 – 1,000 บาท แผงลอย หาบเร่ ร้านค้า ร้อยละ 40.6 , 23.4 และ 19.5 ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือบริการ ร้อยละ 16.4 ส่วน รายจ่ายตั้งแต่ 1,001 – 3,000 บาท แผงลอยมากที่สุด ร้อยละ 40.0 ส่วนประเภทกิจการที่มีรายจ่าย ตั้งแต่ 7,001 บาท ขึ้นไป คือ แผงลอย ร้อยละ75.0 และ บริการ ร้อยละ 25.0

2.7 รายจ่ายอื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายจ่ายตั้งแต่ 500 – 5,000 บาท แผงลอย ร้อยละ 36.5 ร้านค้า ร้อยละ 24.0 หาบเร่ร้อยละ 21.0 และบริการ ร้อยละ 18.5 ส่วนประเภทกิจการที่มีรายจ่าย ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป มีเพียง แผงลอย ร้อยละ 100.0

2.8 การกู้เงินจากแหล่งเงินกู้อื่น พบว่า แผงลอย กู้เงินจากเงินกู้นอกระบบมากที่สุด ร้อยละ 45.1 ร้านค้า ร้อยละ 33.8 และหาบเร่ ร้อยละ 16.9 ส่วน บริการ กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์มากที่สุด ร้อยละ 60.9 กู้กับเงินกองทุนหมู่บ้าน แผงลอยกู้มากที่สุด ร้อยละ 57.1 รองลงมาคือร้านค้า ร้อยละ 26.2 และน้อยที่สุดคือบริการ ร้อยละ 4.8

2.9 ความสามารถในการออม พบว่า ส่วนใหญ่มีการออมทุกเดือน แผงลอย ร้อยละ 38.1 ร้านค้า ร้อยละ 25.7 หาบเร่ ร้อยละ 19.5 และบริการ ร้อยละ 16.8

2.10 เปรียบเทียบความสามารถในการออมระหว่างประเภทของกิจการ พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าสมาชิกโครงการธนาคารประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการออม

2.11 จำนวนเงินออม พบว่า ส่วนใหญ่ มีเงินออมตั้งแต่ 50 500 บาท แผงลอย ร้อยละ 41.7 ร้านค้า ร้อยละ 23.1 บริการ ร้อยละ 17.9 และหาบเร่ ร้อยละ 17.3 และประเภทกิจการที่มีเงินออมตั้งแต่ 4,001 บาทขึ้นไป แผงลอยมากที่สุด ร้อยละ 48.0 หาบเร่ น้อยที่สุด ร้อยละ 8.0

2.12 อุปกรณ์อำนวยความสะดวก พบว่า หลังเข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่ สมาชิกมีจำนวนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ รถจักรยานยนต์และรถยนต์

3. การพึ่งตนเองทางด้านสังคม ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.26 และ 2.47 ตามลำดับ) เมื่อจำแนกตามประเภทของกิจการ สรุปผลได้ดังนี้

3.1 การพึ่งตนเองทางด้านสังคมของประเภทกิจการหาบเร่ พบว่า ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.30 และ 2.50 ตามลำดับ)

3.2 การพึ่งตนเองทางด้านสังคมของประเภทกิจการแผงลอย พบว่า ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.27 และ 2.50 ตามลำดับ)

3.3 การพึ่งตนเองทางด้านสังคมของประเภทกิจการร้านค้า พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.30) หลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.51)

3.4 การพึ่งตนเองทางด้านสังคมของประเภทกิจการ บริการ พบว่า ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.14 และ 2.34 ตามลำดับ)

3.5 เปรียบเทียบการพึ่งตนเองทางด้านสังคม ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ โดยจำแนกตามประเภทกิจการ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.25 และ 2.46 ตามลำดับ)

3.6 เปรียบเทียบการพึ่งตนเองทางด้านสังคมก่อนและหลังเข้าร่วมเป็นสมาชิก ส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพึ่งพาอาศัยดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัวและญาติและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีต่างๆ แผงลอย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ ร้านค้าและบริการที่ระดับ 0.039 และ 0.003 ตามลำดับ

4. การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.48) หลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.72) เมื่อจำแนกตามประเภทของกิจการ สรุปผลได้ดังนี้

4.1 การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจของประเภทกิจการหาบเร่ พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.50) หลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.70)

4.2 การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจของประเภทกิจการแผงลอย พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.43) หลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.69)

4.3 การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจของประเภทกิจการร้านค้า พบว่า ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 2.58 และ 2.76 ตามลำดับ)

4.4 การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจของประเภทกิจการบริการ พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.44) หลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.76)

4.5 เปรียบเทียบการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ โดยจำแนกตามประเภทกิจการ พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการฯอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.49) และหลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.73)

4.6 เปรียบเทียบการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ ก่อนและหลังเข้าร่วมเป็นสมาชิก พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การศึกษาหาความรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.043

5. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่า แสดงแนะให้ขยายวงเงินกู้ ร้อยละ 66.1 ให้เวลาผ่อนเกินร้อยละ 21.1 ให้ขยายแหล่งเข้าระ ร้อยละ 9.3 และให้เพิ่มการบริการต่างๆ ร้อยละ 3.5

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน กรณีศึกษาผู้ใช้บริการธนาคารออมสิน สาขาอำเภอนางรอง ทำให้ทราบความสามารถในการพึ่งตนเองและมีประเด็นที่ค้นพบเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและปรับปรุงโครงการธนาคารประชาชน ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัย ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกฯผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เนื่องจากอาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่เพศหญิงมีความคล่องตัวกว่า ส่วนเพศชายจะคอยช่วยเหลือในด้านอื่น เช่น ยกของ เก็บของเป็นต้น ด้านอายุ ส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 30 – 39 ปี และส่วนใหญ่สมรสแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากอายุในช่วงนี้เป็นช่วงที่กำลังสร้างฐานะสร้างความมั่นคงเป็นช่วงที่ผ่านมาจากวัยรุ่นจะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

2. การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน

2.1 ด้านกรรมสิทธิ์ในสถานประกอบการ หาบเร่และร้านค้าหลังเข้าร่วมโครงการฯ กรรมสิทธิ์ในสถานประกอบการไม่มีการเปลี่ยนแปลง ส่วนแผงลอยหลังเข้าร่วมโครงการฯ

เป็นเจ้าของเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แผงลอยมีรายได้จากการประกอบกิจการมากกว่ากิจการประเภทอื่นซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งเอาไว้ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพิมล เสายองค์ (2542 : 78) ได้ศึกษาพบว่า ผู้ประกอบกิจการที่ได้เข้ารวมกลุ่มมีเงินได้และเงินออมเพิ่มขึ้น จะเป็นเจ้าของกิจการเพิ่มขึ้น

2.2 ด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ส่วนใหญ่ทุกกิจการจะจัดหาวัตถุดิบมาผลิตเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากช่วยลดต้นทุนในการผลิต ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ดังผลการวิจัยของ สุธาสินี ปทุมานนท์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่าการจำหน่ายสินค้าที่จะทำให้ได้กำไรมากขึ้นนั้นจะต้องพยายามหาวัสดุที่อยู่รอบๆตัวเราก่อน และศึกษาข้อมูลของคู่แข่งรวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อุดมศักดิ์ วงศ์พันธ์ (2541 : บทคัดย่อ) พบว่า ชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจได้นั้น ในด้านการผลิตต้องมีการแลกเปลี่ยนแรงงานและยังนำเอาวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาซื้อขายแลกเปลี่ยนในด้านอาหาร ยารักษาโรค ทำให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเองได้อย่างดียิ่งขึ้น

2.3 ด้านรายได้จากการประกอบกิจการ ส่วนใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 6,000 – 50,000 บาท และรายจ่ายในการลงทุนส่วนใหญ่มีรายจ่ายตั้งแต่ 1,000 – 50,000 บาท จะเห็นได้ว่าจากการวิจัยประเภทกิจการแผงลอยมีช่วงของรายได้มากกว่ารายจ่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแผงลอยมีการลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมาก มีการพึ่งตนเองสูง มีการจัดหาสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาดในท้องถิ่น สามารถที่จะกำหนดกำไรจากการจำหน่ายสินค้าได้ ลดการจ้างแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับ พวงพยอม เหรียญทอง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า การประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเอง ต้องทำให้ลดรายจ่าย ลดค่าจ้างแรงงานมีการพัฒนาคุณภาพการผลิต นำผลผลิตตามฤดูกาลมาจำหน่ายในชุมชนทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

2.4 ด้านการออมส่วนใหญ่ออมทุกวันและทุกเดือน จำนวนเงินออมส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 50 – 500 บาท ทั้งนี้เนื่องจากเงื่อนไขของโครงการฯ กำหนดให้สมาชิกมีการเก็บออมทุกวันและทุกเดือน เป็นการสร้างวินัยในการเก็บออม ซึ่งการเก็บออมช่วยให้สมาชิกสะสมทุนไว้ใช้ในการประกอบอาชีพและชำระหนี้สิน เป็นการสร้างความเคยชินสร้างนิสัยในการออม

3. การพึ่งตนเองทางด้านสังคม ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ส่วนใหญ่ ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ประเภทกิจการ ร้านค้า หลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับ มาก เนื่องจากผู้ที่ประกอบกิจการ หาบเร่ แผงลอย และบริการ ส่วนใหญ่ เวลาทั้งหมดอยู่กับการขายสินค้า ตื่นเช้าต้องนำสินค้าออกไปขาย ค่ำลงก็นำสินค้ากลับเข้าบ้าน ส่วนใหญ่ใช้เวลาหมดไปกับการทำมาค้าขาย

ไม่ค่อยมีเวลาสังสรรค์พบปะพูดคุยกับบุคคลอื่นมากนัก ซึ่งแตกต่างจาก ร้านค้า ส่วนใหญ่จะมีพนักงานเฝ้าหน้าร้าน เจ้าของร้านจะมีเวลาเดินไปพูดคุยกับร้านค้าอื่น มีเวลาให้ครอบครัวและญาติพี่น้อง ร้านค้าบางร้านประกอบอาชีพอุตสาหกรรมขนาดเล็กในครอบครัว ทำให้มีความสัมพันธ์กันในครอบครัวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรัญญา ตัญญะเกตุ (2541 : 81) พบว่า ผู้ประกอบอาชีพในครัวเรือนที่ไม่มีการจ้างแรงงานจะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมน้อยกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพในครัวเรือนที่มีการจ้างแรงงาน

4. การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชน ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจส่วนใหญ่ ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับ ปานกลาง หลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นประเภทกิจการ ร้านค้า ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่ประกอบกิจการร้านค้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีซึ่งสิ่งแวดล้อมดีย่อมส่งผลทำให้จิตใจดีตามไปด้วย อาชีพค้าขายมีรายได้ที่แน่นอน มีความมั่นใจที่จะชำระหนี้สินได้ หลังเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้สมาชิกเกิดความอบอุ่น มีความมั่นคงทางด้านจิตใจและเกิดความมั่นใจ มีความทะเยอทะยานในการประกอบอาชีพเกิดความพอใจในอาชีพของตนเอง เกิดความคิดสร้างสรรค์มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริตยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการที่จะพึ่งตนเองทางจิตใจได้นั้นจะต้องมีความเชื่อมั่นว่าตนจะต้องช่วยเหลือตนเองได้ก่อนบุคคลอื่น ซึ่งต้องอาศัยจิตสำนึกเป็นตัวเร้าและจะต้องมีศีลธรรมและคุณธรรมเป็นทางสายกลางในการดำเนินชีวิต เมื่อพิจารณาจากประเด็นรายย่อยในเรื่องการศึกษาหาความรู้จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบกิจการ หาแม่ และแผงลอย ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯการศึกษาหาความรู้อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากกิจการดังกล่าวเวลาส่วนใหญ่จะหมดไปกับการค้าขายจนเป็นต้องเฝ้าหาบเร่และแผงลอยของตนเองตลอดเวลาไม่ค่อยมีเวลาว่าง ที่จะปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งแตกต่างจาก บริการและร้านค้า ส่วนใหญ่จะมีพนักงานเฝ้าร้านและมีเวลา ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ พูดคุยกับเพื่อนบ้าน ซึ่งประเด็นเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ดีเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องการเมือง เทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรัญญา ตัญญะเกตุ (2541 : 84) พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมย่อมจะส่งผลให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจเพิ่มขึ้นและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ถวิล กัลชาญพิเศษ (2538 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาพัฒนาตนเองและได้มีปฏิสัมพันธ์กระบวนการทางสังคม มีการศึกษาอบรมกล่อมเกลาจิตใจให้มีคุณค่าจะมีการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจสูงกว่าผู้ที่อาศัยพื้นฐานทางครอบครัวโดยอาศัยกลุ่มย่อยในสังคม

5. สำหรับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมส่วนใหญ่เสนอแนะให้ขยายวงเงินกู้เพิ่มเติม ลดดอกเบี้ย ขยายเวลาชำระ และให้เพิ่มการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจำนวนเงินกู้ของโครงการฯ ไม่พอเพียงที่จะนำมาลงทุนและขยายกิจการประกอบกับนำเงินไปชำระหนี้ให้แหล่งเงินกู้อื่นที่มีดอกเบี้ยสูงกว่า ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ณัชชารีย์ พนาคิจสวัสดิ์ (2546 : 96) พบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่ต้องการที่จะชำระหนี้เพื่อหวังเพิ่มยอดวงเงินกู้ จะได้นำเงินไปชำระหนี้ก้อนแหล่งเงินกู้นอกระบบเพื่อรักษาเครดิตของตน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรา ตันประวัติ (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า การรักษาเครดิตเงินกู้จะได้รับการยกย่องในสังคมและสามารถที่จะกู้เงินเพิ่มเติมได้

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนส่วนใหญ่มีความสามารถในการพึ่งตนเองดีขึ้น และสมาชิกฯ ที่ประกอบกิจการต่างกันมีความสามารถในการพึ่งตนเองที่ไม่แตกต่างกันซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ได้ตั้งเอาไว้ มีเพียงประเด็นเดียวเท่านั้นที่แตกต่างกันเช่น การดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและประเพณีต่างๆ และการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนแผงลอยมีการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจได้ดีกว่าประเภทกิจการอื่น การพึ่งตนเองทางด้านสังคมและจิตใจ ร้านค้าพึ่งตนเองได้ดีกว่าประเภทกิจการอื่น จากข้อค้นพบนี้จะเห็นได้ว่าแผงลอยมีการลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมากจึงพึ่งตนเองได้สูง ส่วนร้านค้ามีปฏิสัมพันธ์ทางด้านสังคมและจิตใจมากกว่าจึงสามารถพึ่งพาตนเองได้ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนโดยมุ่งเน้นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เพิ่มขีดความสามารถสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อเสนอแนะสำหรับธนาคารออมสินและสำหรับสมาชิกของโครงการฯ สำหรับส่วนที่ 2 จะเป็นข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะสำหรับธนาคารออมสิน

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่มีความสามารถในการพึ่งตนเองดีขึ้น สามารถชำระหนี้สินได้ มีเงินออม มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ธนาคารควรจัดกิจกรรมเสริมทักษะและสร้างจิตสำนึกที่ดีเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้สมาชิกเกิดความรักโครงการฯ ทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกชำระหนี้ได้ตามกำหนด และในอนาคตหากมีกำไรเหลือควรที่จะลดดอกเบี้ยลงมาอีก ในการปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกควรพิจารณาให้ถี่ถ้วน ตรวจสอบว่าสมาชิกท่านใดกู้เงินมาจากแหล่งเงินกู้อื่นอีกหรือไม่ กู้ไปประกอบ

กิจการตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อเป็นการป้องกันหนี้เสียและในการป้องกันไม่ให้สมาชิกเป็นหนี้หลายแหล่ง

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าการพึ่งพาอาศัยดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัวและญาติของสมาชิกลดน้อยลง ธนาคารควรจัดกิจกรรมเสริมให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์พบปะสังสรรค์ระหว่างครอบครัวและเครือญาติ เพื่อให้เกิดความรักความอบอุ่นยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและประเพณีต่างๆ ของสมาชิกลดน้อยลง ธนาคารควรส่งเสริมจัดกิจกรรมปลูกฝังให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากกว่าเดิม เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.4 จากผลการวิจัยพบว่าการศึกษาหาความรู้ของสมาชิกลดน้อยลง ธนาคารควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้สมาชิกได้รับการศึกษาเพิ่มเติม หาข้อมูลข่าวสารใหม่ๆให้สมาชิกอ่าน จัดทำวารสารเกี่ยวกับความคืบหน้าของโครงการธนาคารประชาชนแจกให้สมาชิก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรเปรียบเทียบการพึ่งตนเองของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนในเขตพื้นที่อื่นว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

2.2 ควรศึกษาการรวมกลุ่มของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายและทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.3 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ธนาคารออมสินว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการธนาคารประชาชนให้ประสบผลสำเร็จและทำให้สมาชิกเกิดความรักโครงการฯ

2.4 ควรศึกษาถึงการพึ่งตนเองของสมาชิกในระยะยาวด้วยว่าหลังจากที่กู้เงินจากโครงการไปประกอบกิจการหลายรอบแล้วประสบผลสำเร็จหรือไม่ กิจการเจริญก้าวหน้าหรือไม่

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University